

MIKC DAUGAVPILS DIZAINA UN MĀKSLAS VIDUSSKOLA "SAULES SKOLA"
A LĪMEŅA PEDAGOGU PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES PILNVEIDES PROGRAMMA

METODISKĀ IZSTRĀDNE

"JŪTU UN EMOCIJU EKSPRESIJA PORTRETĀ"

DACE ABRICKA
DAUGAVPILS
2026

ANOTĀCIJA

SASNIEDZAMIAS REZULTĀTS:

- Padziļinātas zināšanas par portreta žanra vēsturisko attīstību un transformācijām, fokusējoties uz 20. un 21. gadsimta mākslas strāvojumiem un izteiksmes līdzekļiem cilvēka emocionālā stāvokļa atspoguļošanā.
- Paplašināts metodiskais redzējums un izpratne par mūsdienīgu mācību satura plānošanu, integrējot praktiskus un vecumposmam (7. klases audzēkņiem) saistošus uzdevumus emociju un jūtu ekspresijas vizualizēšanai.
- Apgūt jaunas mākslinieciskās un tehniskās iemaņas dažādu gleznošanas un grafikas tehniku un to sinerģijas pielietošanā, eksperimentējot ar netradicionāliem materiāliem, izteiksmīgām līnijām un faktūrām portreta žanrā.
- Prasme mērķtiecīgi transformēt gūtās zināšanas radošu uzdevumu izstrādē skolēniem, sekmējot audzēkņu kompozīcijas izjūtu, proporciju izpratni, kā arī krāsu psiholoģijas un plastiskās izteiksmes līdzekļu patstāvīgu lietojumu portreta attēlojumā.

MĒRĶAUDITORIJA:
Vispārizglītojamo skolu vizuālās mākslas pedagogi.

METODISKĀS IZSTRĀDNES PRAKTISKAIS PIELIETOJUMS:
Kursa ilgums(6 st.) .

UZSKATES UN CITI MĀCĪBU LĪDZEKĻI:
Mācību tēmu skaidrojoši piemēri - fotogrāfijas, literatūra, interneta resursi.

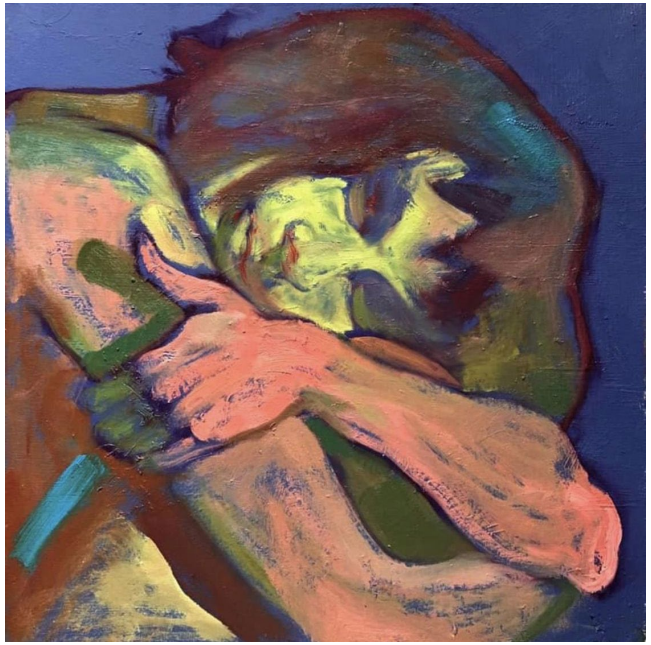
METODISKĀS IZSTRĀDNES AKTUALITĀTE / NOVITĀTE:
Programma piedāvā inovatīvu gleznieciības un grafikas tehniku sinerģiju, nodrošinot dubultās aprobācijas modeli – pedagogi klātienes meistarklasē paši praktiski izspēlē un modificē uzdevumus, gūstot gatavu, tūlītēji skolas praksē integrējamu metodisko materiālu portfolio.

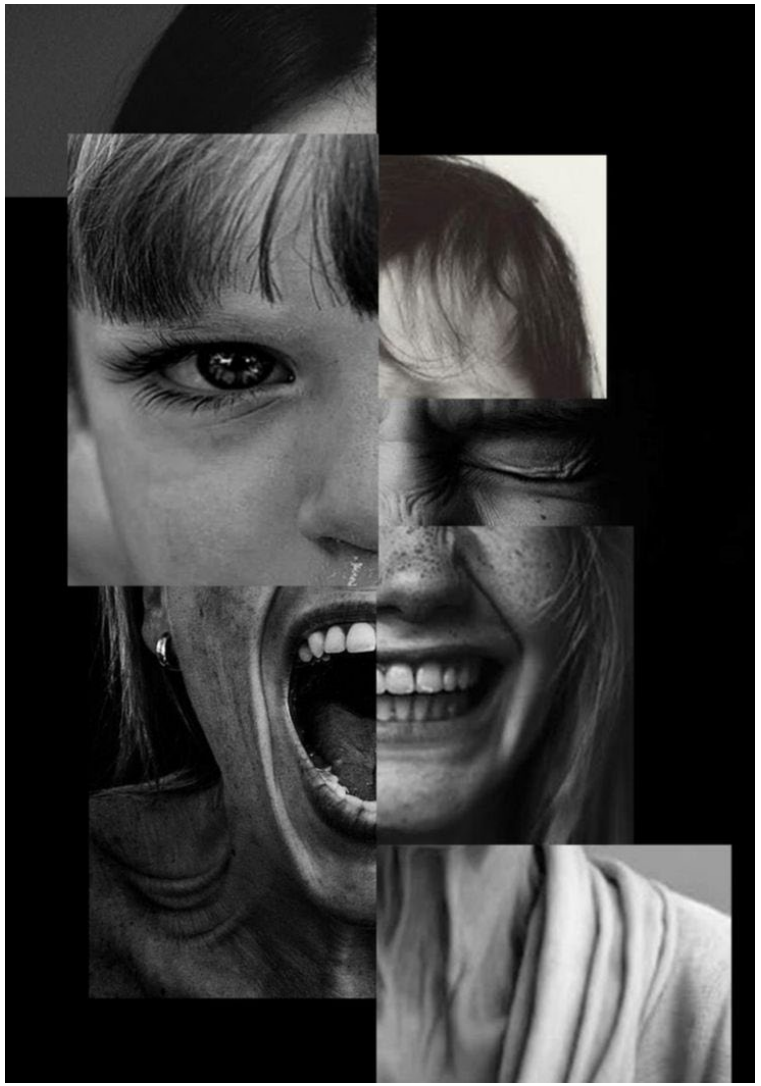
Kas ir portrets?

Portrets - viens no tēlotājas mākslas žanriem vai arī atsevišķs mākslas darbs, kurā tiek atveidota individualizēta konkrēta persona vai personu grupa.

Portretu veidi

PORTRETS

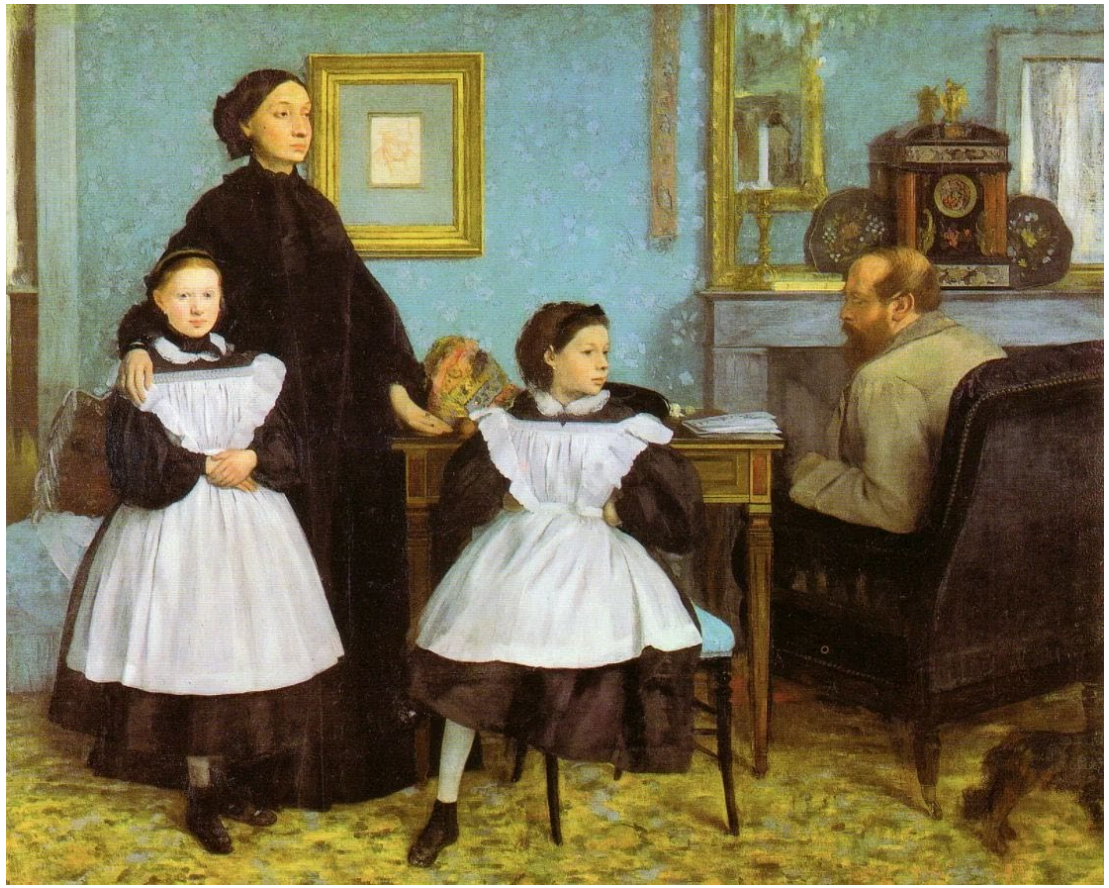
Pīters Pauls Rubenss, Jaunas sievietes portrets. 1616

PAŠPORTRETS

Rembrants. Pašportrets. 17.gs.

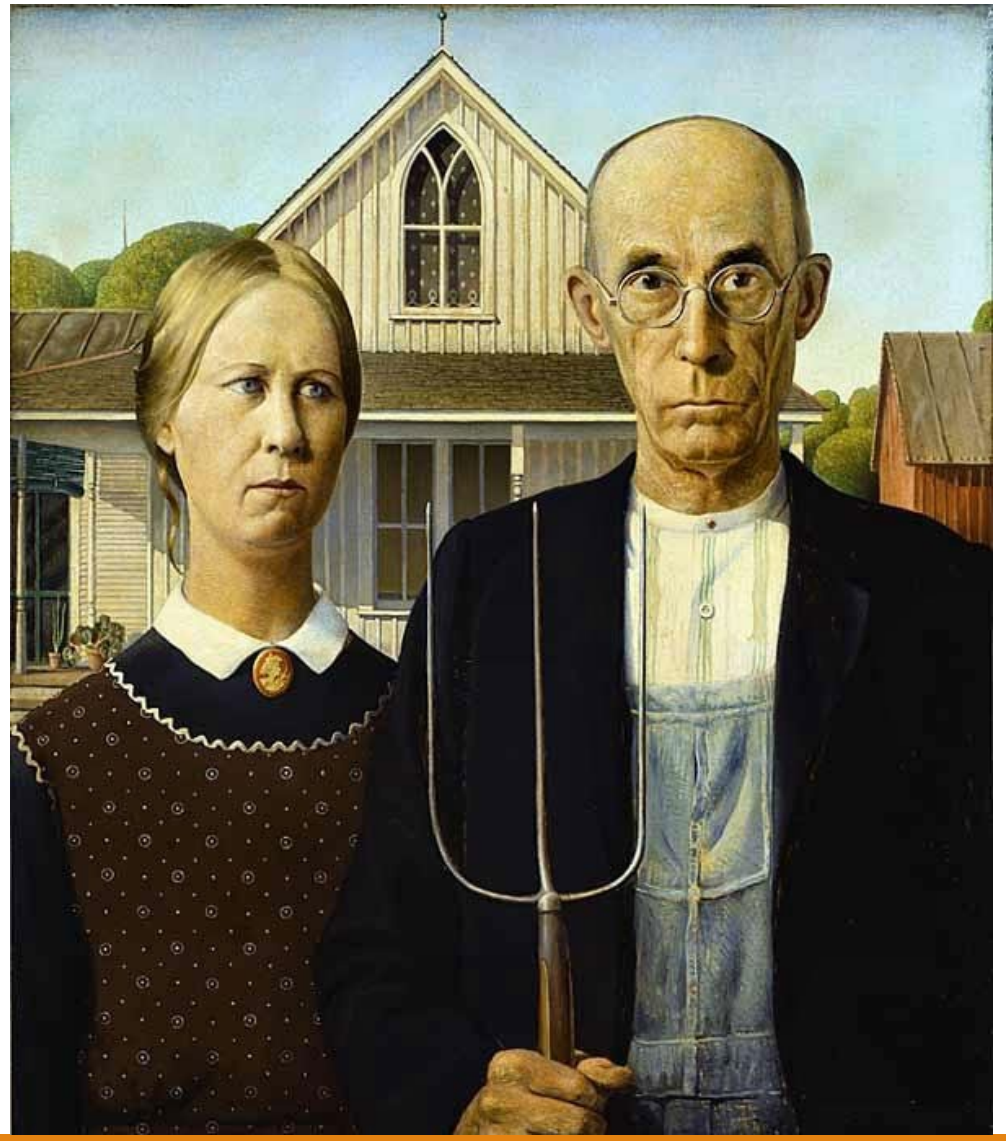
GRUPAS PORTRETS

Edgars Degā - Belelli ģimenes portrets. 19.gs

CILVĒKU PORTRETĀ VAR ATTĒLOT PILNĀ AUGUMĀ, LĪDZ VIDUKLI, LĪDZ PLECIEM VAI ARĪ TIKAI SEJU.

DUBULTPORTRETS

Amerikāņu gotika. Grānts Vuds

Atkarībā no tā, kādu mākslinieks izvēlas skatu punktu, var izdalīt trīs nozīmīgākos rakursus

PRETSKATS

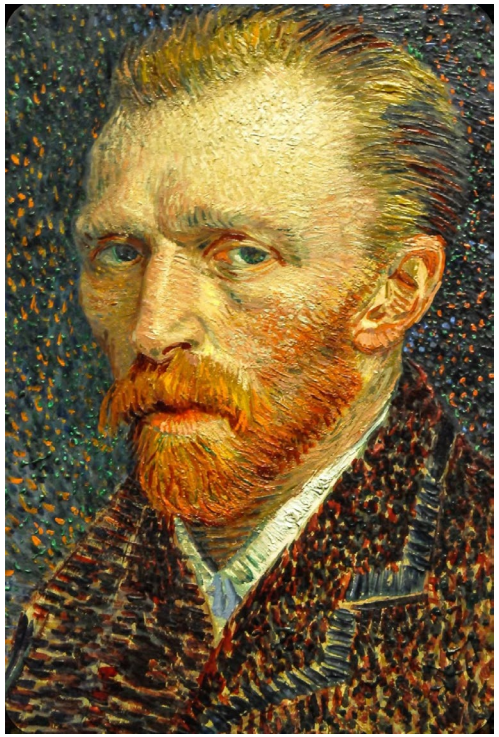
Albrehts Dīrers.Pašportrets.15.gs.

PROFILS

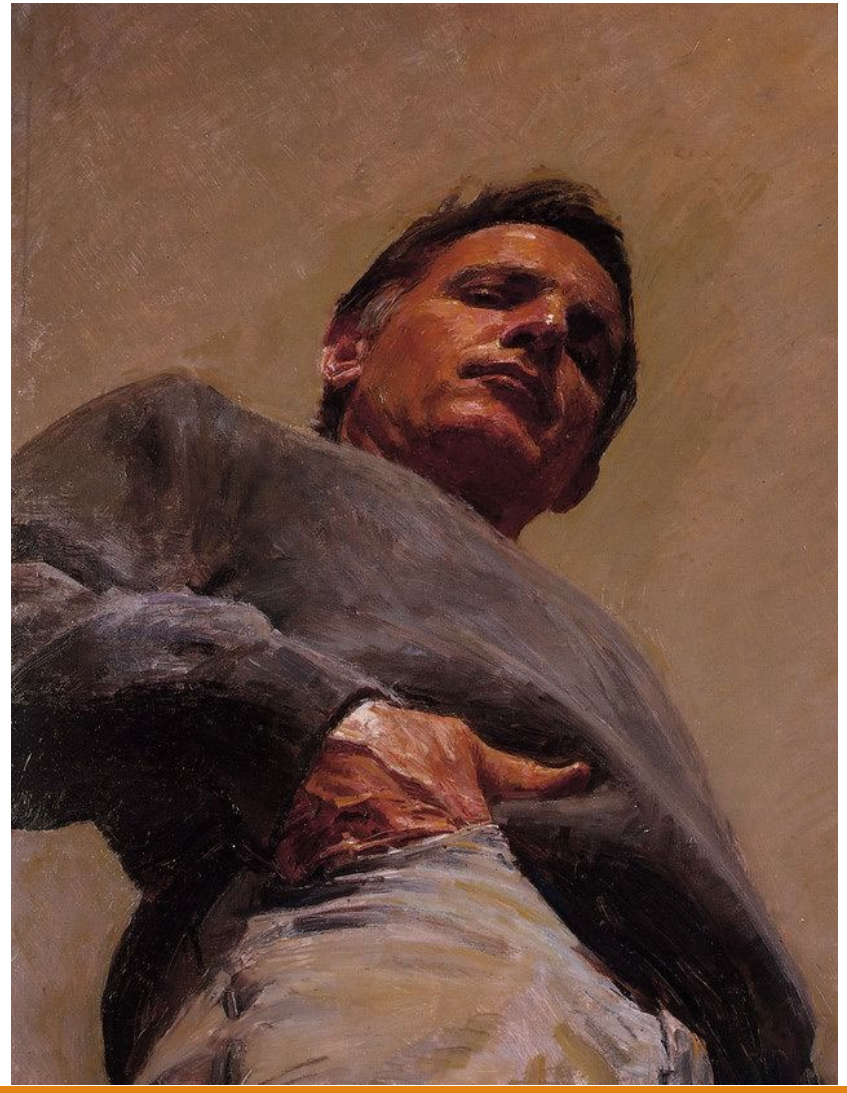
Vilhelms Hammershois. Mātes portrets.19.gs.

¾ PAGRIEZIENS

Vinsents van Gogs-Pašportrets.19.gs.

NO APAKŠAS

Roberts Hannafords – Pašportrets 20.gs.vidus

NO AUGŠAS

Lucians Freuds Vīrieša galva.1963

KUR IKDIENĀ MĒS SASKARAIES AR EMOCIJU VIZUĀLIZĀCIJU?

Emoji

Cilvēka jūtas un emocijas atklājas mīmikā, savukārt mākslas darbos emociju attēlošanai ir daudz dažādu iespēju.

Kā emocijas izpaužas mākslā?

Dažādi mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi, ko mākslinieki izmanto, ir galvenie palīgi, kas palīdz paust savas idejas, emocijas un sajūtas caur mākslas darbu.

Mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi

Krāsa: mākslas darbā rada noskaņu, izceļ svarīgus elementus vai veido konkrētu noskaņu. Krāsas var izpaust emocijas un atspoguļot mākslinieka redzējumu.

Forma un proporcija: lai radītu līdzsvaru, harmoniju.

Tekstūra: var piešķirt darbam faktūru un dziļumu.

Līnija: mākslas darbā var norādīt uz kustību, formu vai sadalīt telpu.

Telpa un perspektīva: telpas dziļumu var radīt, izmantojot perspektīvas efektus.

Kontrasts un salīdzinājumi: Kontrasti un salīdzinājumi var uzsvērt atšķirības.

Vinsents van Gogs, «Krēsls»1888

Tikai mēs paši varam piešķirt savam mākslas darbam, tajā esošajiem elementiem— emocionālo nozīmi.

Caur mākslu mēs varam atspoguļot savu iekšējo stāvokli — emocijas, domas, sajūtas...

Emocionālais pārdzīvojums mākslas darbos ir individuāls, atkarīgs no katra paša personības un pieredzes. Kādam mākslas darbs izraisa prieku, citam — skumjas, sašutumu...

Jans Vermērs. Meitene ar pērļu auskaru.1665

Portreta vēsture

Roma

Raksturīgais:

- Veidots freska
- Smalki niansēts krāsu risinājums
- Ļoti individuālas sejas iezīmes

Jaunas sievietes portrets. Senās Roma, Pompejas 79.g.

Raksturīgais:

- gleznoti uz koka plāksnēm
- novietoti uz mūmijām
- ļoti individuālas sejas iezīmes
- lielas, izteiksmīgas acis

https://www.facebook.com/share/r/1AMagAtXtc/

Fajūmas portreti, kas radīti Ēģiptē Romas periodā (1.–3. gs.).

Bizantija

Raksturīgais:

- Monumentālās māksla-mozaīka
- Individuālas , bet robusts un stilizēta sejas iezīmes
- Izteiksmīgi sejas vaibsti

Viduslaiki

Raksturīgais
- Tempera un zelts uz koka
- Apgaroti sejas vaibsti
- Dziļas pārdomas un meditatīva , šķietami bez emocionāla seja

Emociju attēlojums ir simbolisks, atturīgs un ļoti saistītas ar reliģisko ideju, nevis ar individuālu psiholoģiju.

Simone Martini - Svētais Lūkass.1330

Ziemeļu Renesanse

Raksturīgais:

- Smalka detalizācija
- Materialitāte
- Simbolisms
- Individuālas sejas iezīmes
- Izteiksmīgi sejas vaibsti
- Sulīgas krāsas, kas uzsver reālismu

«Arnolfīni ģimenes portrets», Jans van Eiks, 1434

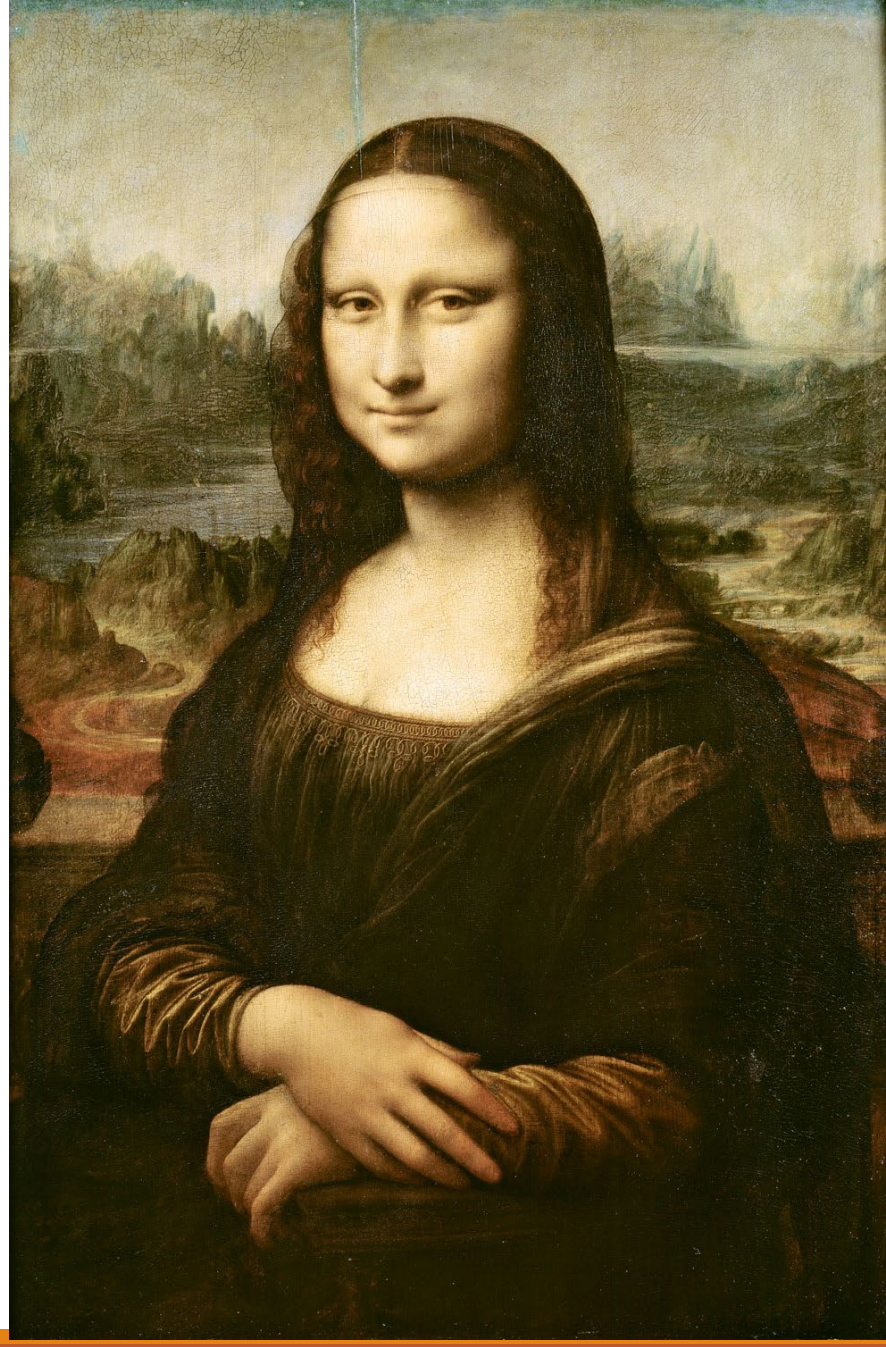

Jans van Eiks, «Vīrietis ar sarkanu turbānu»,

Rietumu Renesanse

Raksturīgais:

- Leonardo pacēla portretu jaunā līmenī – viņš centās attēlot ne tikai ārējo izskatu, bet arī cilvēka psiholoģiju un personību.
  - Ļoti smalkas gaismēnas pārejas (sfumato tehnika).
- Dzīva, dabiska sejas izteiksme un psiholoģisks dziļums.

Leonardo da Vinči 16. gs. Sākums “Džokonda (Mona Liza)”,

Baroks

Raksturīgais:

- Spēcīgs gaismas un ēnas kontrasts (chiaroscuro)
  - Portretos īpaši izcēla cilvēka emocijas.
- Psiholoģiski dziļi portreti
  - Dabisks un reālistisks cilvēka attēlojums

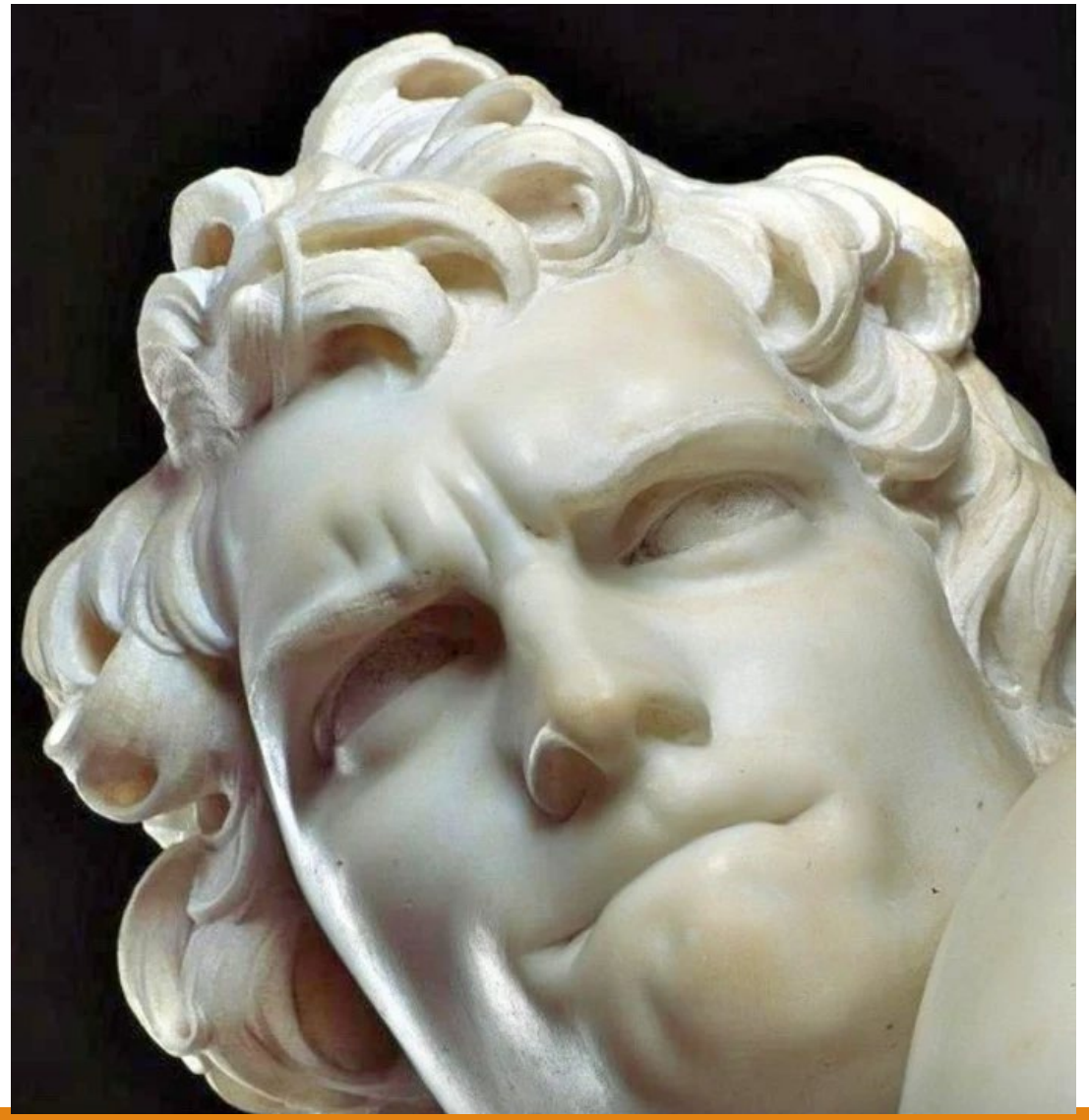

Franss Halss. Malle Babbe. 1629

Rembrants.Pašportrets 1666

Davids,Lorenzo Bernini, 1623

Reprezentatīvais portrets

16.–18. gadsimtā portreti bieži kalpoja kā statusa un varas simbols.

Toass Geinsboro «Zēns zilajā»1770

Velaskess Romas pāvesta Inocenta X portrets. (1650)

Klasicisms

Raksturīgais:

- vienkāršība,
- skaidras līnijas,
- dramatiskas emocijas,
- idealizēta realitāte.

"Marata nāve" ir Žaka Luija Davida 1793.

Romantisms

Raksturīgi

- Spēcīgas emocijas un dramatiskums, centās attēlot intensīvas jūtas.
- Indivīda pārdzīvojumi un brīvība, uzmanības centrā ir cilvēka iekšējā pasaule, viņa emocijas, fantāzija un brīvības ideja.
- Dramatisks apgaismojums un kontrasti, lai pastiprinātu noskaņu un emocijas.

Fransisko Goija "Pašportrets darbnīcā«18.gs

Reālisms

Raksturīgais
- atteicās no romantisma un idealizētiem tēliem
- centās attēlot realitāti tādu, kāda tā ir

Gistavs Kurbē Pašportrets 19.gs.

Raksturīgais:

- Tiešums politiskajā karikatūrā
- ātra, ekspresīva līnija
- skaidrs kontūru zīmējums
- dinamiska kompozīcija
- spēcīgi melnbalti kontrasti

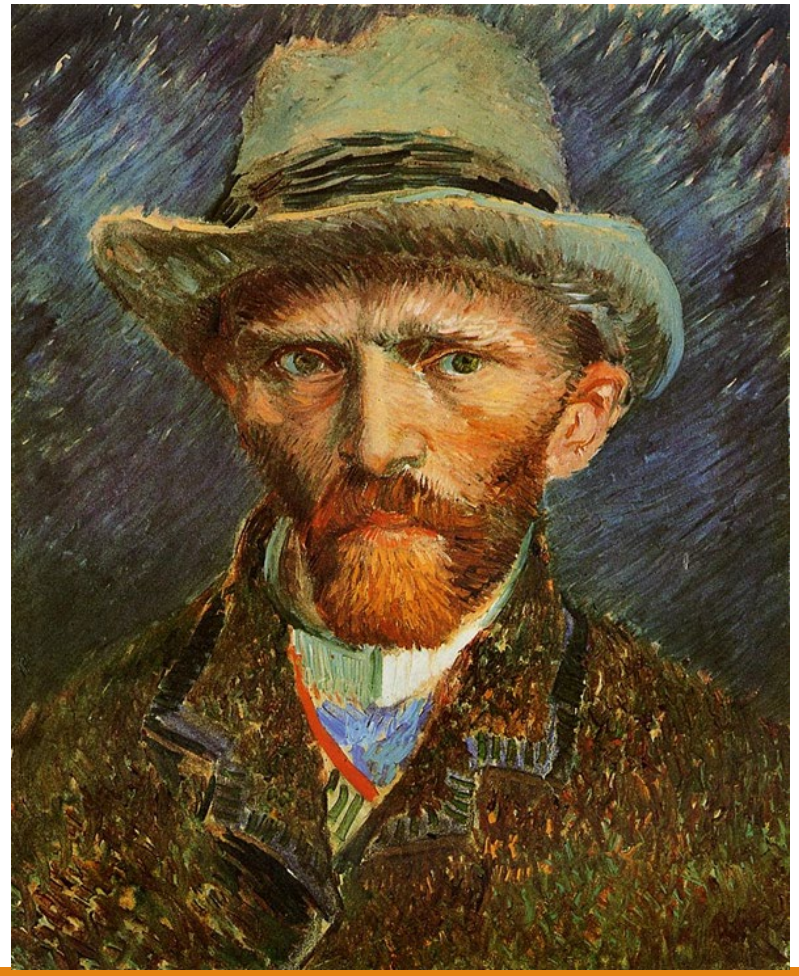

Onorē Domē, Liecinieki, 1972

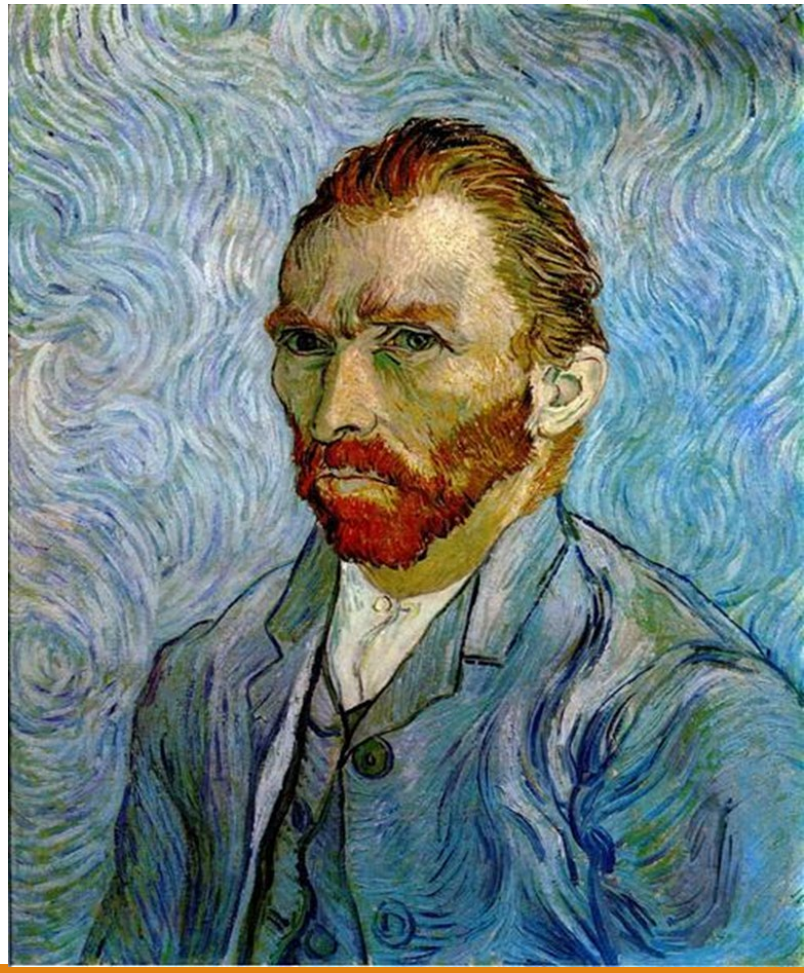
Postimpresionisms

Raksturīgais:

- Spilgti kontrastējošas krāsas, kas uzsver emocionālo spriedzi.
- Fona un ādas toņu kontrasts rada iekšējo dramatismu un psiholoģisko intensitāti.
- Spēcīgi, kustīgi un impulsīvi triepi rada dinamiku un dzīvīgumu, kas piešķir portretam tādu kā "iekšējo vibrāciju".
- Stilizācija un deformācija palīdz uzsvērt portretu psiholoģisko aspektu.

Vincents van Gogs. Pašportrets.1887.

Vincents van Gogs. Pašportrets.1889

Pablo Pikaso Raudošā sieviete. 1937

Pablo Pikaso Skice GERNIKAI 1937

Kubisms

Raksturīgais:

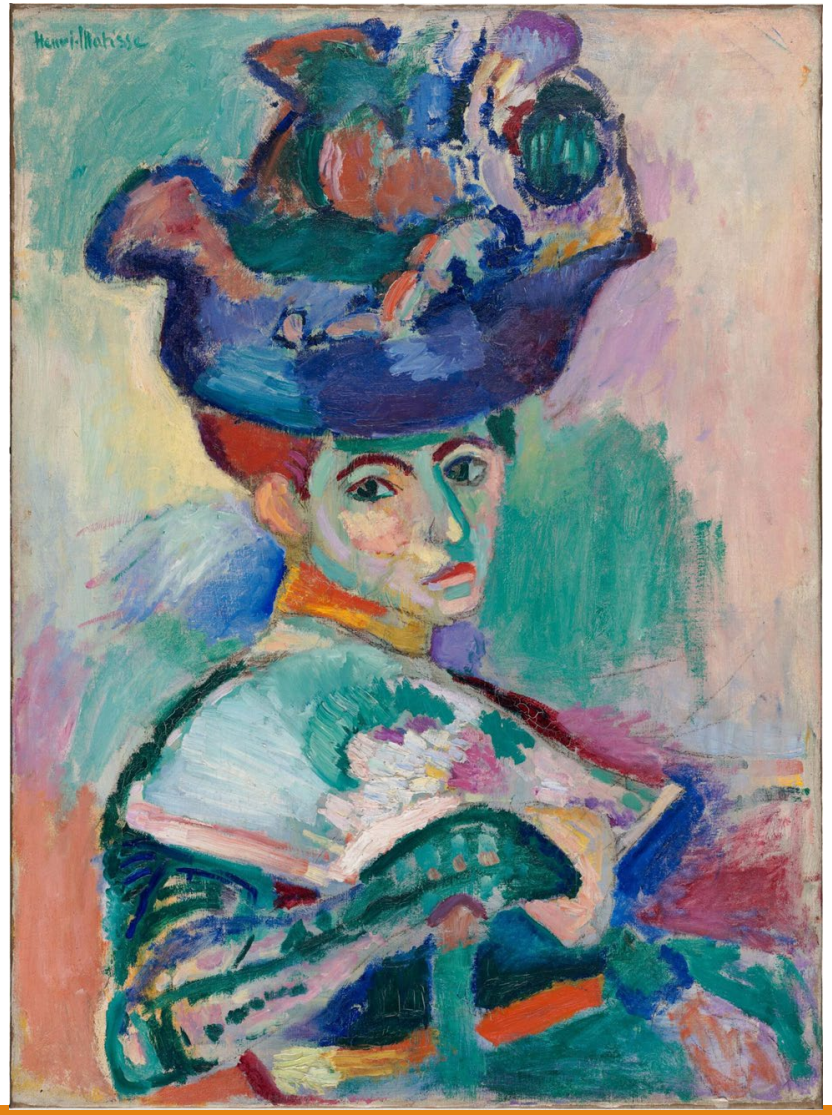
- seja sadalīta ģeometriskās formās
- viens cilvēks redzams no vairākiem skatpunktiem vienlaikus
- realitāte tiek interpretēta

20.gs. sākumā mākslinieki sāk radikāli eksperimentēt ar portretu.

Fovisms

Raksturīgais:

- ļoti spilgtas, nedabiskas krāsas
- vienkāršotas formas
- krāsa tiek izmantota, lai izteiktu emocijas

Anri Matiss «Sieviete ar cepuri»1905

Anri Matiss"Matisa kundzes portrets" 1905

Ekspresionisms

Raksturīgais:

- deformētas figūras
- asas līnijas
- spēcīgas emocijas
- psiholoģiska spriedze

Ekspresionismā mākslinieki centās attēlot iekšējo emocionālo stāvokli, nevis ārējo izskatu.

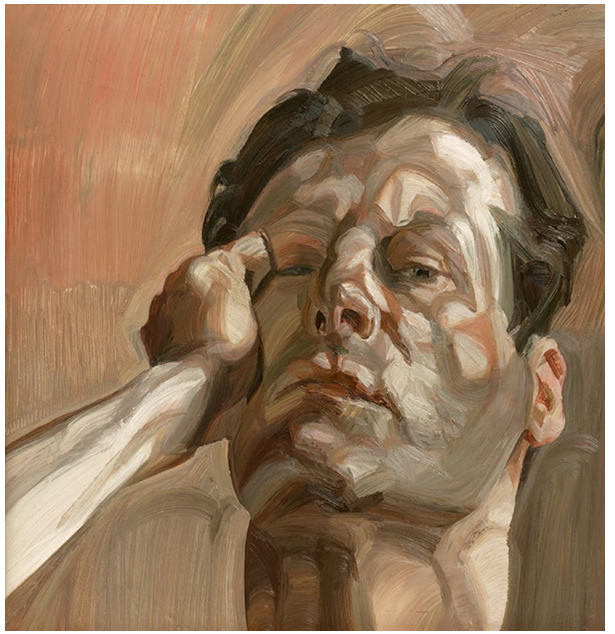
Edvarda Munka.Kliedziens. 1893

Egons Šīle, "Pašportrets ar nolaistu galvu", 1912.

20. GS.

Frensis Beikons. Three Studies of George Dyer .1966

Lucians Freuds Vīrieša galva.1963

Raksturīgais:

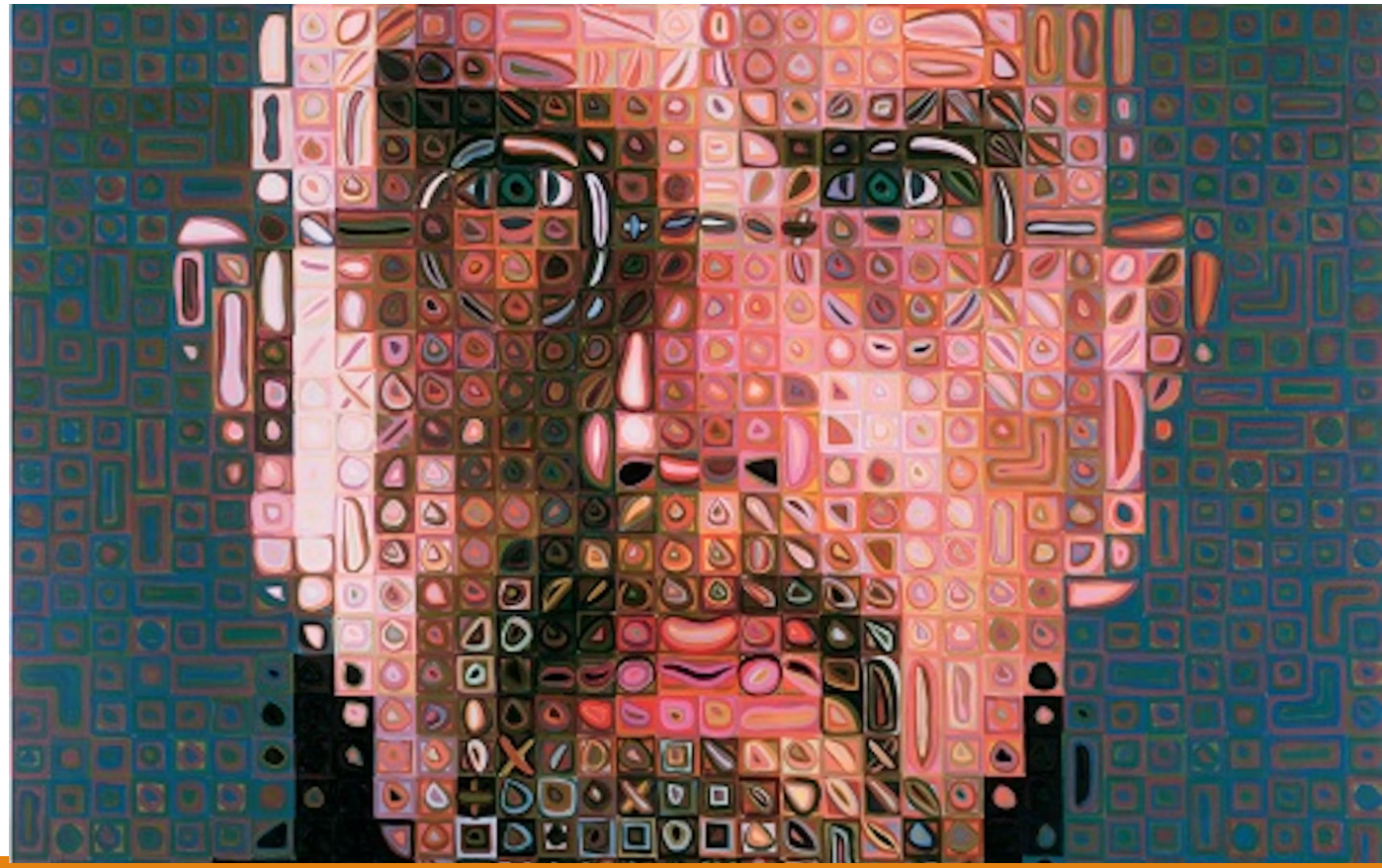
- ekspresīvas līnijas
- deformācija
- intensīvas krāsas

Mūsdienās portrets bieži izsaka emocijas un psiholoģisko stāvokli.

21.GS.

Alissa Mons

Čaks Klouzs

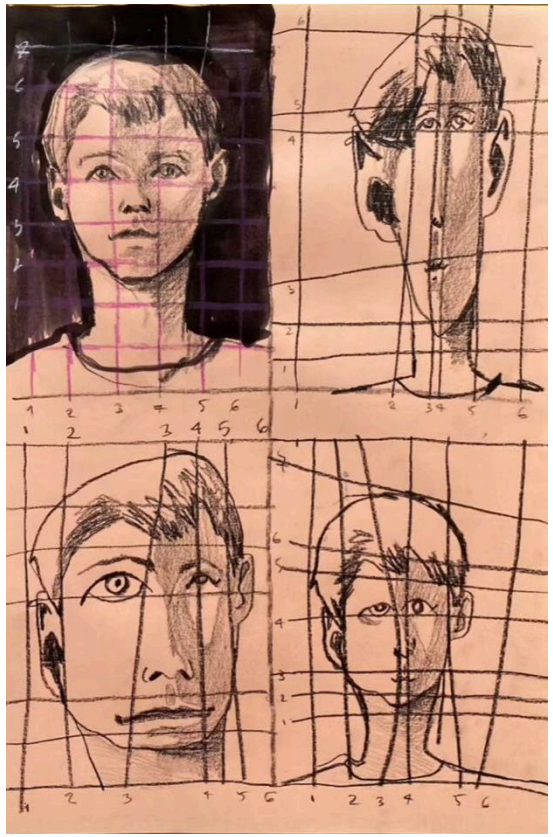
Uzdevumi

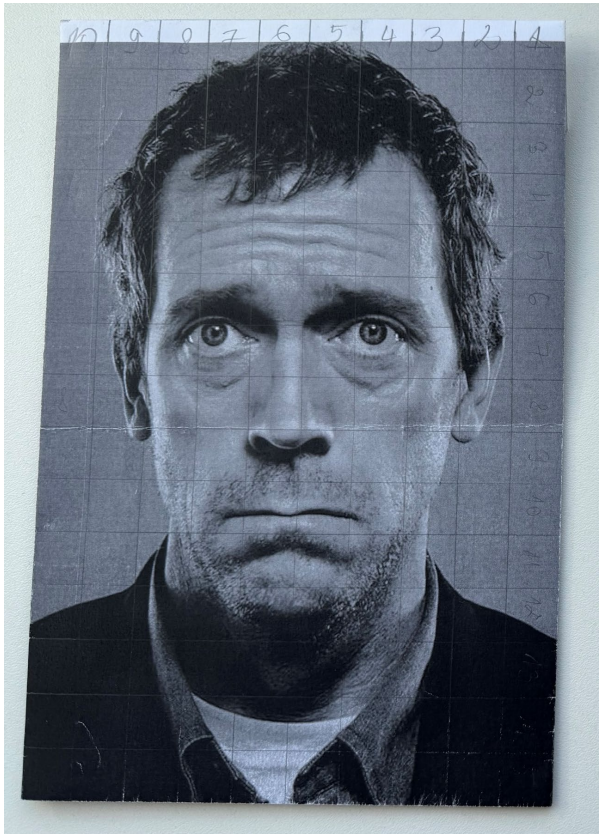
Palūdz draugam, klasesbiedram vai ģimenes loceklim notēlot kādas izjūtas!

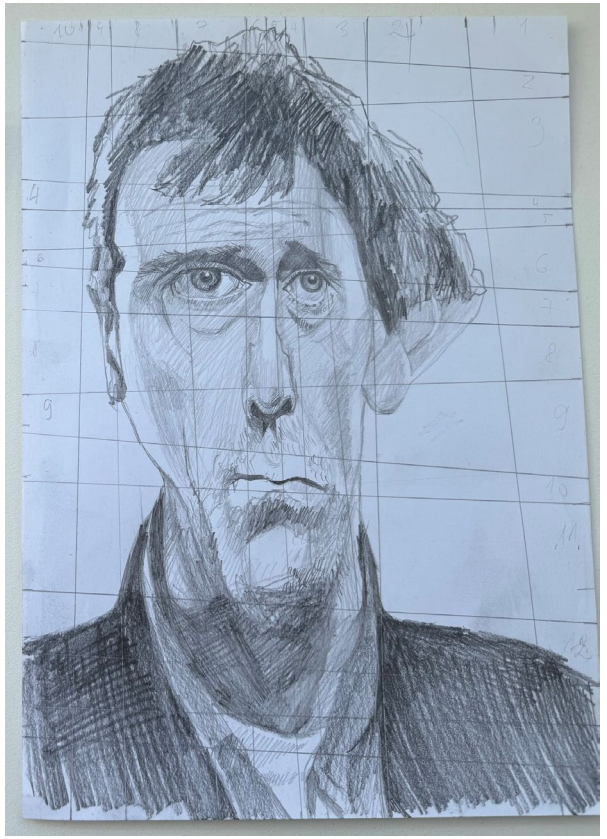
Nofotografē šo cilvēku!

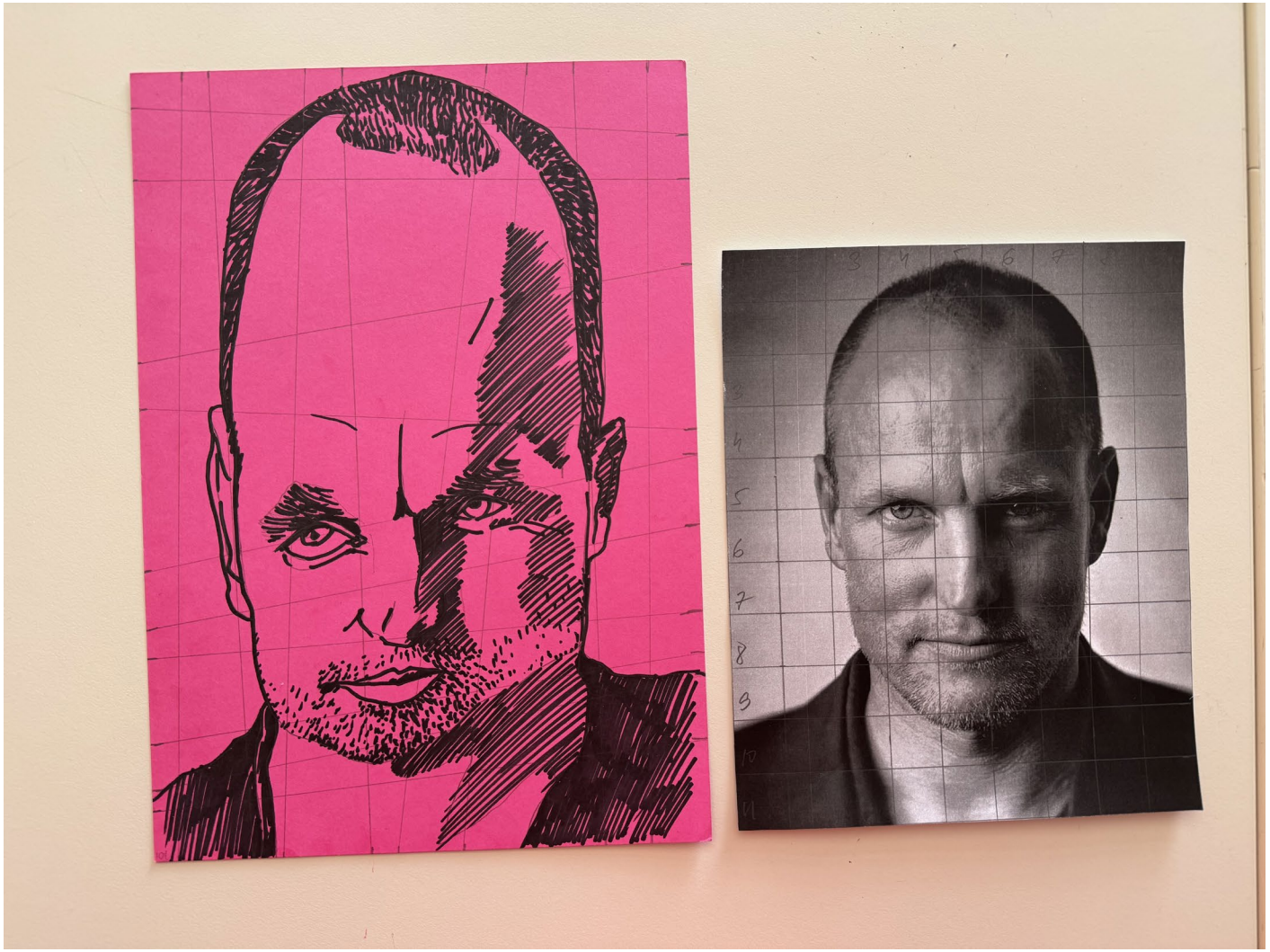
Izvēlies izteiksmīgākās fotogrāfijas!

DFORMĀCIJA

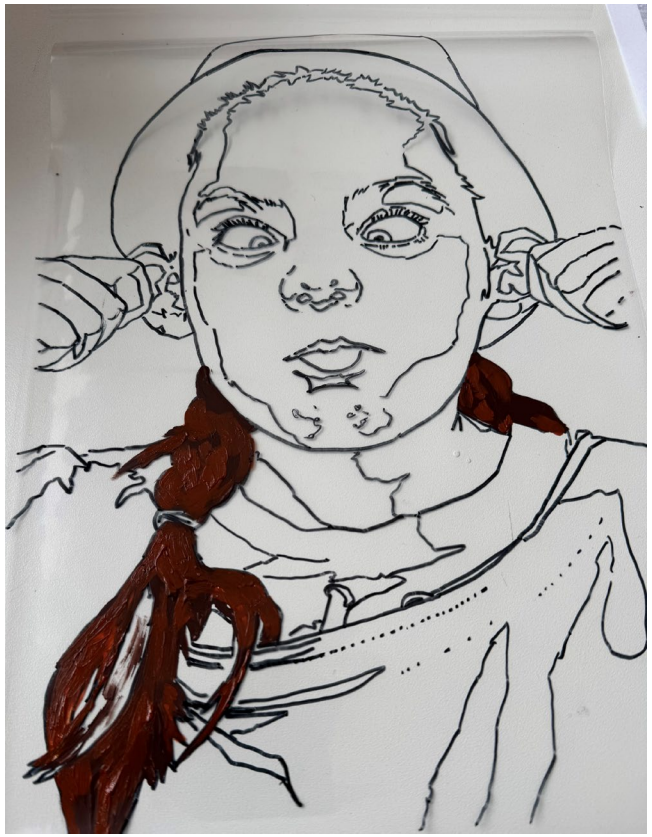

Kontrolēta ekspresija

Kontrolēta ekspresija 2

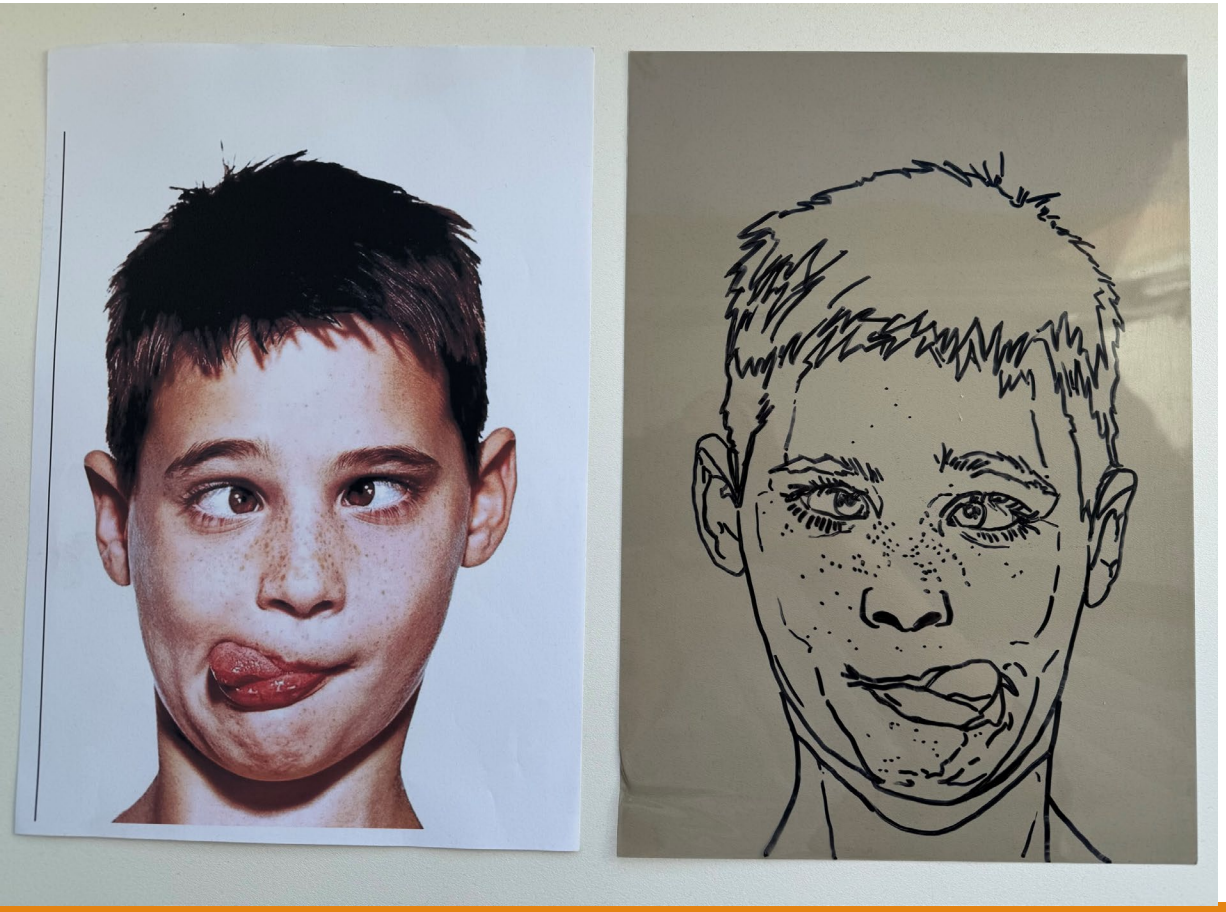

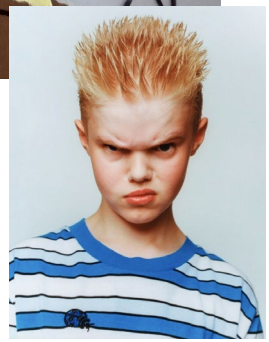
Kontrolēta ekspresija 3

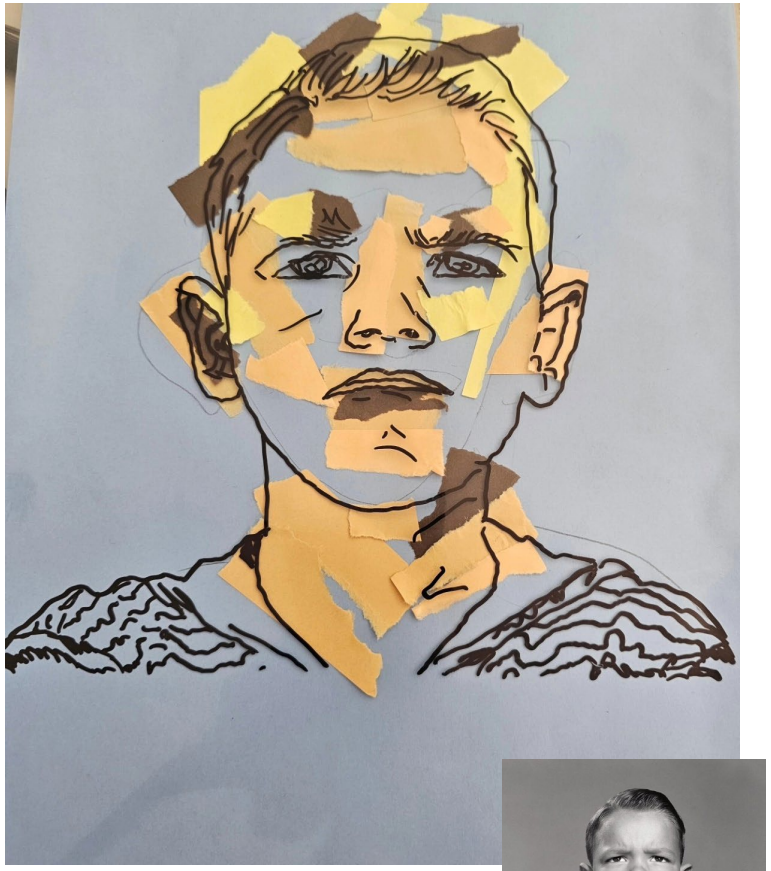

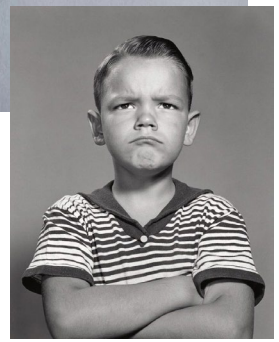

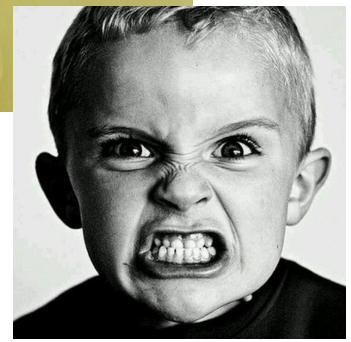

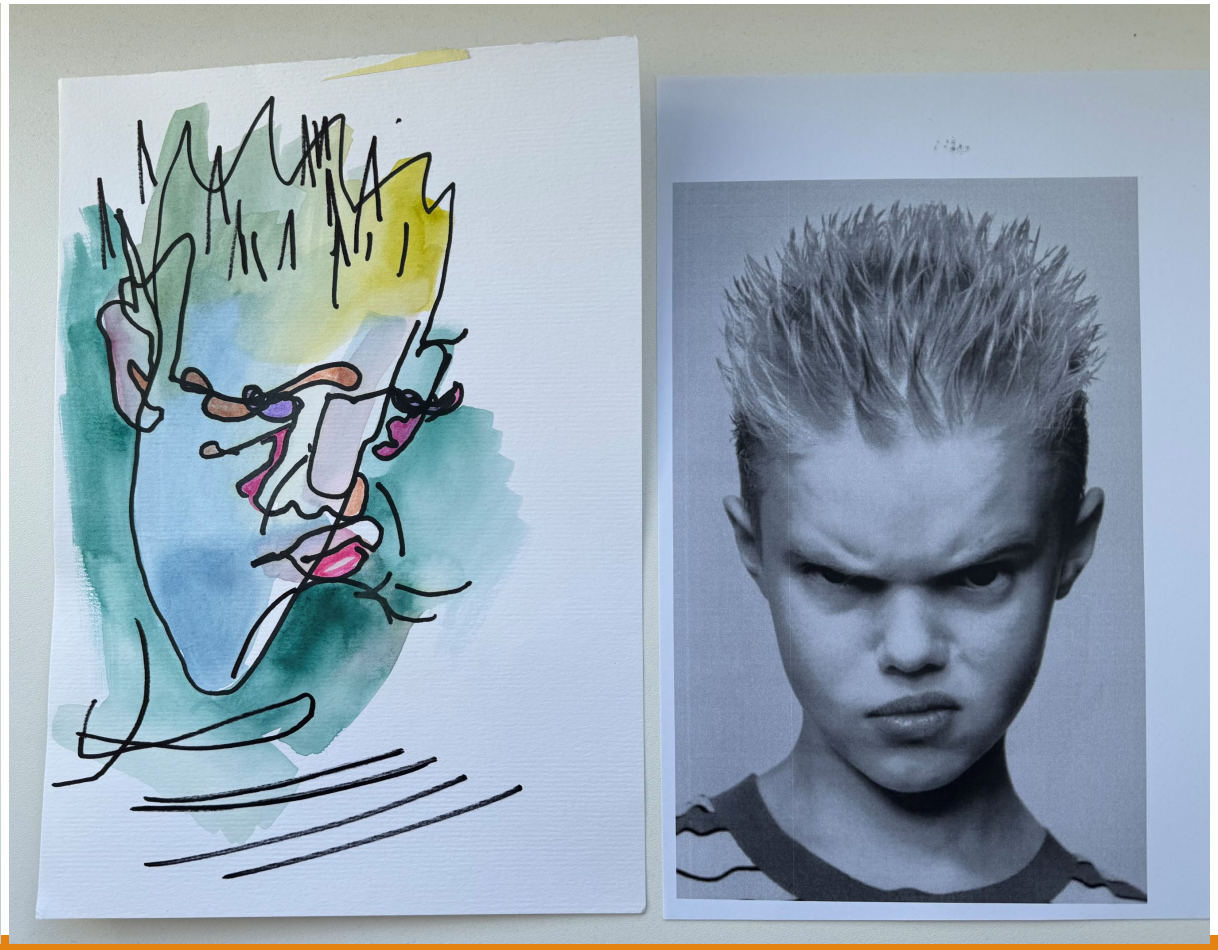

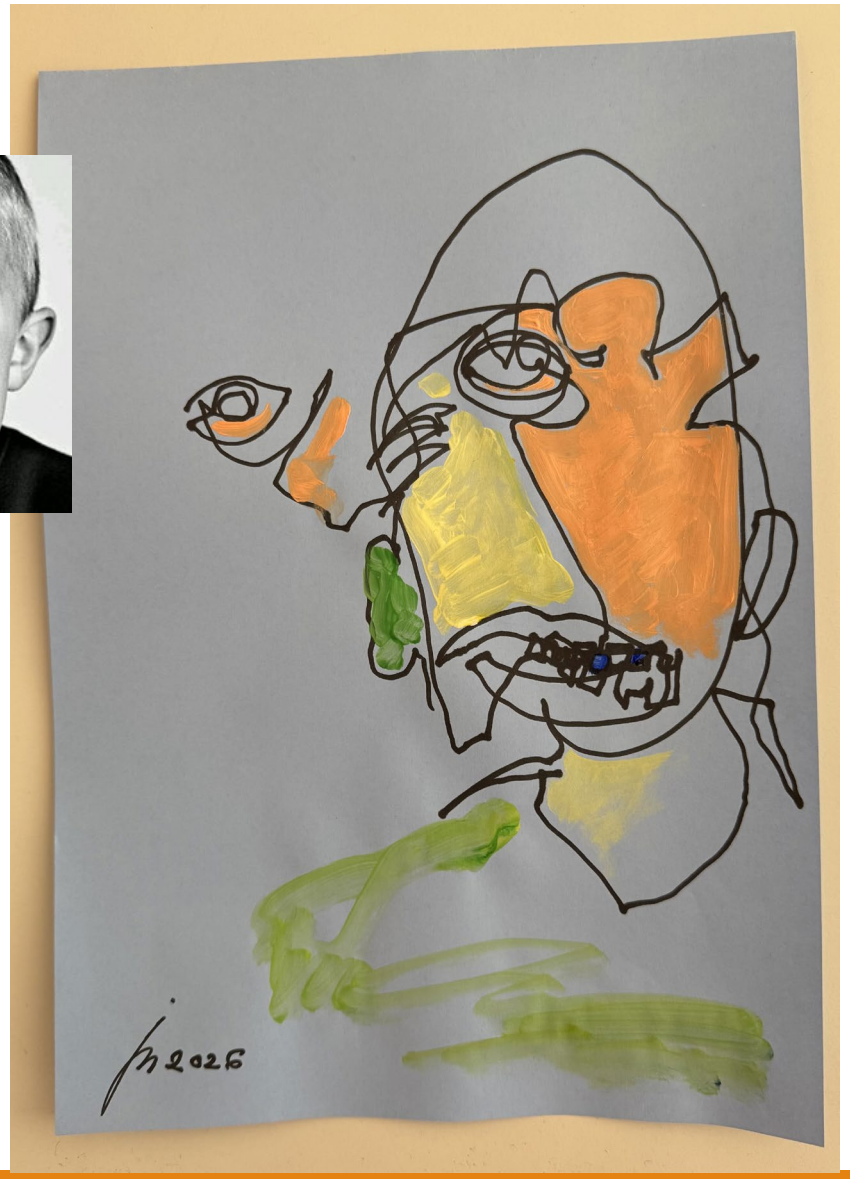

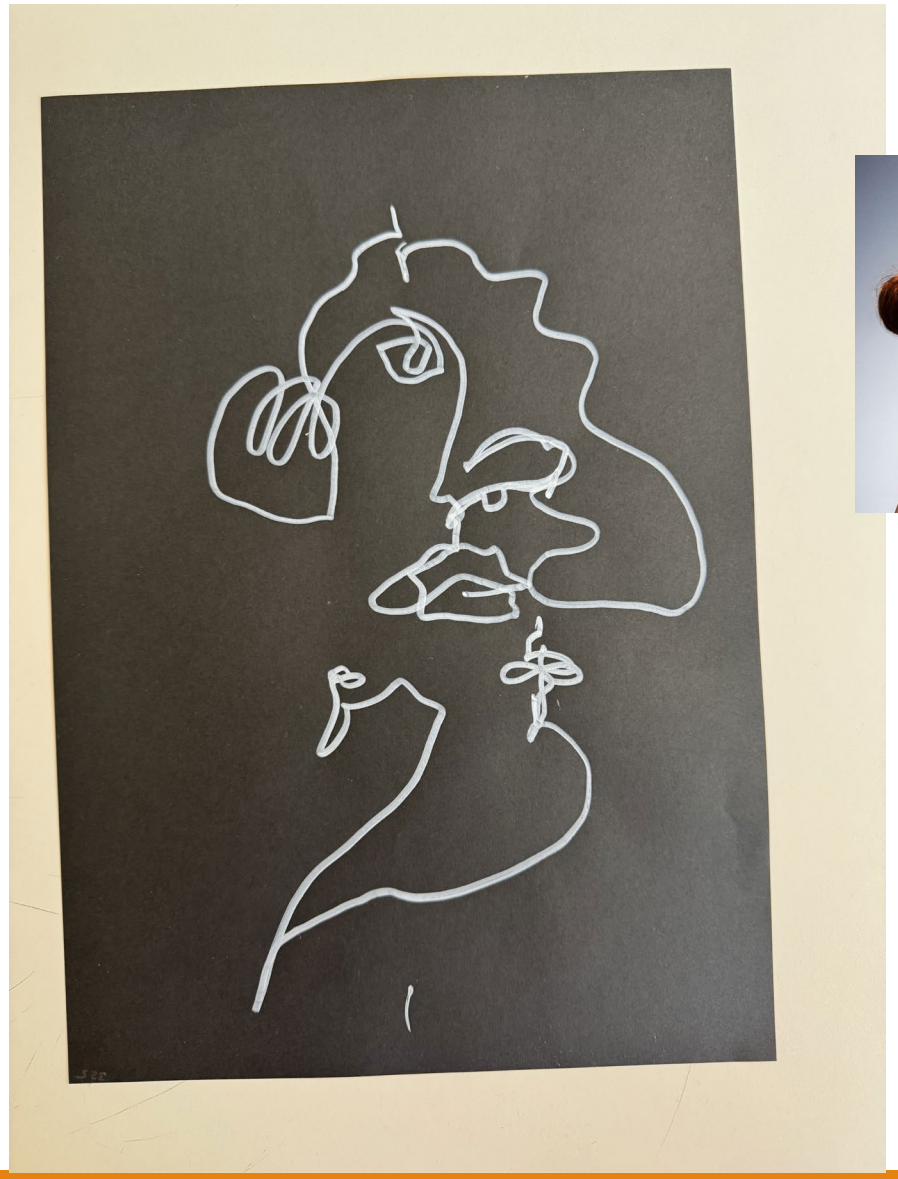
Aklā metode

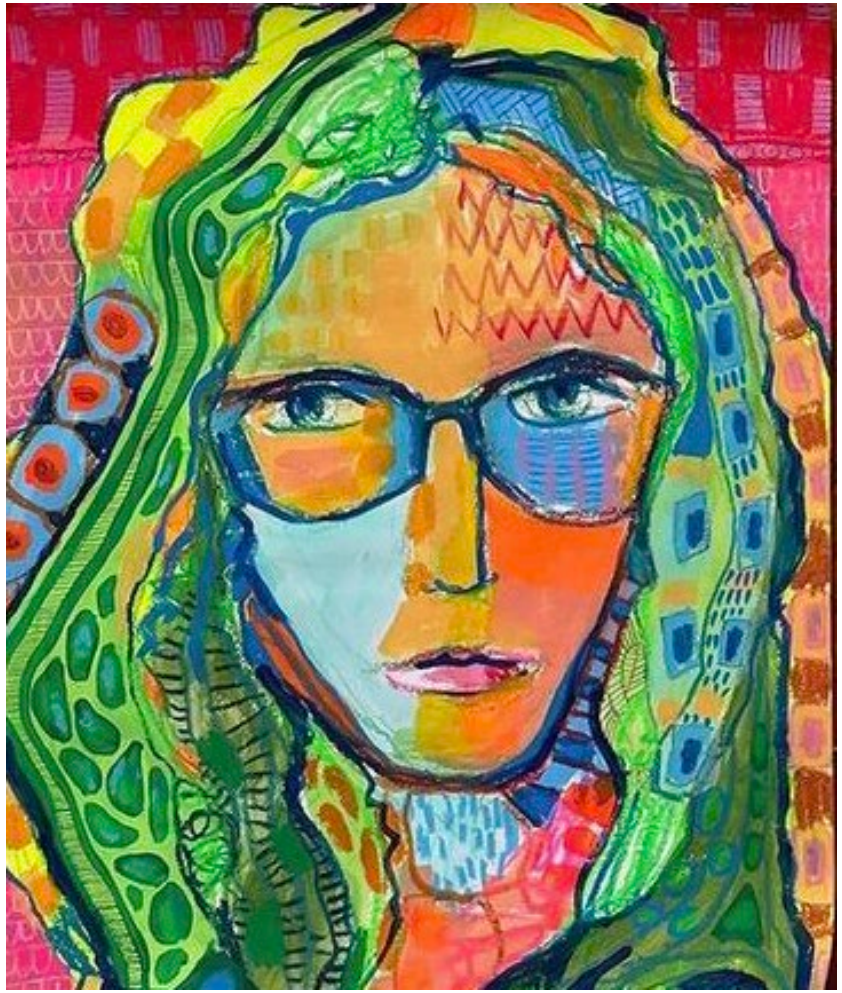

2026

Jautrā kolāža

